

งานมหกรรมคุณภาพ (Quality Conference) ครั้งที่ 30

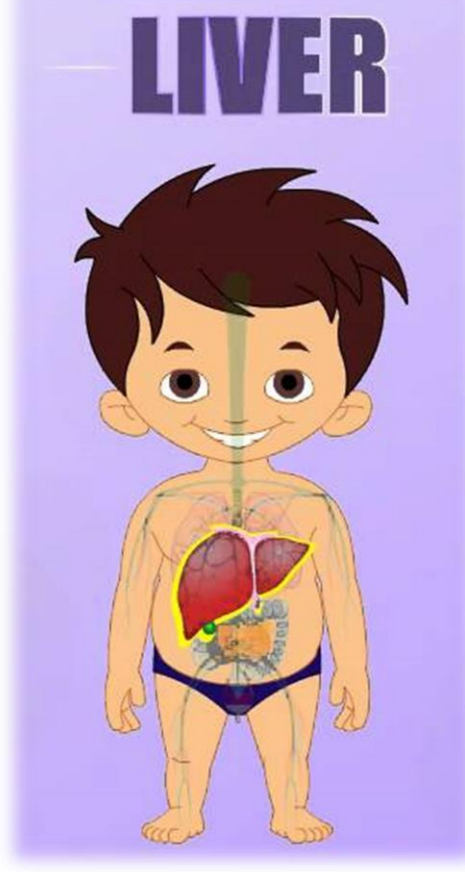
คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
มหาวิทยาลัยมหิดล
ระหว่างวันที่ 17-18 สิงหาคม 2566

30 ปี สู่ม้านทางรามาคุณภาพ ด้วย Flexperience

ไปต่อ...หรือพอแค่นี้

พว. กนกพร จันทรเฝือก

หน่วยพยาบาลบริการผู้ป่วยที่บ้าน ๑ งานการพยาบาลสนับสนุนการรักษา ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลรามาธิบดี

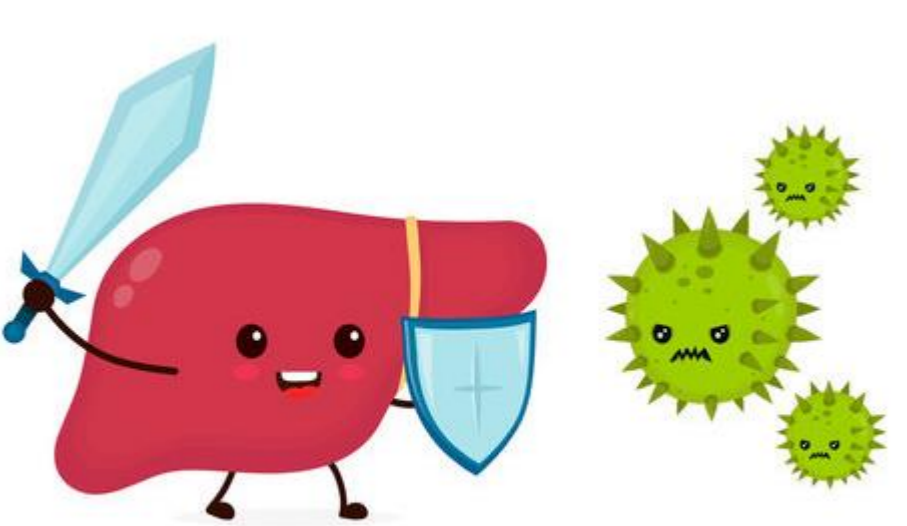
ฉันเป็นพยาบาลประจำหน่วยพยาบาลบริการผู้ป่วยที่บ้าน หน้าที่ของฉันคือ การสอนผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยเด็กที่ต้องใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์ การได้รับความรู้ที่เหมาะสมก่อนกลับบ้าน การติดตามเยี่ยมบ้านผู้ป่วย การส่งต่อข้อมูลประสานงานเยี่ยมบ้าน และอีกหน้าที่หนึ่งที่ภาคภูมิใจ คือ การประเมินครอบครัวและการดูแลผู้ป่วยเด็กก่อนรับการผ่าตัดปลูกถ่ายอวัยวะ ที่ได้รับการส่งต่อข้อมูลจากพยาบาลประสานงานปลูกถ่ายอวัยวะ

ฉันได้รับข้อมูลร่วมประเมินผู้ป่วยเด็กซึ่งเป็นโรคท่อน้ำดีตีบตันตั้งแต่แรกเกิด คุณแม่ซึ่งเป็นผู้ดูแลหลักมีอาการป่วยด้วยโรคโปลิโอ คุณพ่อมีอาชีพขับจักรยานยนต์รับจ้าง ผู้ป่วยมีพี่น้องร่วมกันอีก 2 คน นับถือศาสนาอิสลาม

คุณพ่อวางแผนจะเป็นคนบริจาคตับให้กับน้อง จากการได้รับข้อมูลทั้งหมดในเรื่องประวัติและข้อมูลต่างๆ สิ่งที่ทำให้ฉันรู้สึกกังวลใจที่สุดคืออาการป่วยของคุณแม่ ฉันจึงเลือกติดต่อพูดคุยกับคุณพ่อก่อนเพื่อนัดวันติดตามเยี่ยมบ้าน เมื่อไปถึงฉันพบว่าพื้นที่รอบบ้านและตัวบ้านที่พักอาศัยเป็นบ้าน 2 ชั้นค่อนข้างกว้างเลยทีเดียว โดยแต่ละห้องก็จะเป็นของแต่ละครอบครัว ครอบครัวของน้องจะพักอยู่ในห้องด้านล่าง

ฉันได้พบทั้งคุณพ่อ คุณแม่ คุณปู่และตัวน้อง ระหว่างพูดคุยฉันสังเกตคุณแม่ซึ่งมักจะก้มหน้า ไม่สบตา มือทั้งสองข้างกุมไว้เกือบตลอด ใช้เวลาตอบคำถามนาน แต่สามารถบอกเรื่องการดูแลน้องในการทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ และการจัดยาให้น้องรับประทาน

แล้วก็ถึงวันที่ต้องเข้าประชุมประเมินเรื่องการปลูกถ่ายตับ ทางศัลยแพทย์คิดว่าเรื่องผ่าตัดไม่ได้เป็นปัญหา แต่มองว่าสิ่งแวดล้อมและอาการป่วยของคุณแม่อาจทำให้เกิดปัญหาในอนาคตได้ จึงอยากให้กุมารแพทย์ได้พูดคุยทำความเข้าใจเรื่องการดูแลในระยะยาวกับครอบครัว เพื่อให้เกิดความพร้อมมากที่สุด

หลังจากนั้นไม่นานก็มีเรื่องที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นจากที่มีแค่ตัวตาเหลืองท้องโต ตอนนั้นก็กลับอาเจียนและถ่ายเป็นเลือดซึ่งก็คาดว่าเกิดจากอาการที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งมีปอดติดเชื้อ การป่วยแต่ละครั้งก็ต้องนอนโรงพยาบาลนานขึ้น

ทางทีมแพทย์ก็ได้มีการทำ Family meeting เพื่อแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับอาการและการรักษาในระยะต่อไป ซึ่งมีทั้งคุณพ่อ คุณตา คุณยาย และคุณปู่ ทีมแพทย์คิดว่าอาจจะต้องรีบดำเนินการในเรื่องการปลูกถ่ายตับโดยเร็วที่สุดเมื่ออาการผู้ป่วยคงที่ โดยทางครอบครัวลงความเห็นกันว่า “เห็นด้วยกับทีมแพทย์” แต่ก็มีคำถามข้อสงสัยต่าง ๆ และทางครอบครัวก็ได้รับความกระจ่างเรื่องการรักษาแล้วเป็นอย่างมาก สรุปแล้วก็ได้มีการดำเนินการเรื่องการปลูกถ่ายตับตามแผน แต่แล้วในวันที่จะได้คิวในการผ่าตัดผู้ป่วยก็มีอาการป่วยอีกมีทั้งอาเจียนเป็นเลือดและติดเชื้อในปอดซ้ำ ต้องมานอนโรงพยาบาล ฉันได้เข้าไปคุยกับคุณแม่อยู่เรื่อย ๆ คุณแม่เริ่มมีความลั้งแล้ว

“ควรจะต้องรักษาน้องโดยการปลูกถ่ายตับหรือคิดว่าจะรักษาตามอาการดี ถ้าเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งจะผิดมั้ย แล้วคุณพ่อที่เป็นคนให้ตับหลังจากให้ไปจะเป็นอะไรมั้ย ทำงานตามปกติได้หรือเปล่า แต่เขาก็อยากให้อีกน้องจะได้หายป่วย แต่เขาก็บอกนะว่ากลัวเจ็บ ตอนที่เขาไปพบจิตแพทย์ประเมินก่อนปลูกถ่ายตับ เขาบอกแพทย์ว่าไม่รู้ว่าการปลูกถ่ายตับเป็นอย่างไร ยังไม่เข้าใจเท่าไร แพทย์เลยประเมินไม่ให้ผ่าน”

ทีมแพทย์จึงมีการนัดพูดคุยกับคุณพ่อที่ได้รับคำตอบเดิมว่าคุณพ่อพร้อมในการผ่าตัดปลูกถ่ายตับให้ผู้ป่วย ฉันจึงคิดว่าเรื่องราวทุกอย่างจะเป็นไปด้วยดีหากน้องมีอาการคงที่และพร้อมเข้ารับการรักษา แต่แล้วในเช้าวันหนึ่ง ฉันได้รับโทรศัพท์จากคุณพ่อว่า “ตัดสินใจใหม่แล้วว่าจะไม่ให้ตัด” ฉันค่อนข้างแปลกใจในคำตอบนั้น จึงสอบถามว่าได้ปรึกษากับทางคุณแม่และครอบครัวแล้วหรือไม่ว่า “ได้มีการคุย ๆ ไว้ก่อนหน้าแล้ว แต่ไม่กล้าบอกทีมเพราะกลัวจะโดนดุที่ได้มีเตรียมการทั้งหมดไปแล้ว”

ฉันจึงบอกกับคุณแม่ว่าจะแจ้งทีมให้รับทราบและจะมีการพูดคุยกับทางครอบครัวอีกครั้ง และขึ้นไปพูดคุยกับคุณแม่จึงบอกว่าคุยกับคุณพ่ออยู่เรื่อย ๆ จริง “แม่ค่อนข้างเป็นห่วงคุณพ่อมากกว่าหลังจากผ่าตัดจะเป็นยังไง แล้วถ้าผ่าตัดแล้วแย่งทั้งคู่ว่าจะทำอย่างไร ครอบครัวจะดูแลได้มั้ย แล้วถ้าตัวเองมีอาการป่วยมาอีกใครจะดูแลลูก แถมลูกอีกสองคนจะเป็นอย่างไร แต่อีกใจที่ได้ฟังจากญาติเพียงใกล้ ๆ กันที่เขาปลูกถ่ายตับไปแล้ว เขาก็ว่าชีวิตลูกเขาดีขึ้นนะ ตัวเองก็เลยคิดหลายอย่างจนเมื่อวานได้คุยกับครูสอนศาสนาอิสลาม เขาพูดทำให้เราได้คิด”

“การรักษาโดยวิธีที่เลือกเป็นวิธีที่ดีแล้ว แต่ลูกเราพร้อมหรือเปล่า ครอบครัวเราพร้อมหรือไม่ จึงทำให้กลับมาคิดว่าเราพร้อมจริงหรือ” ในการประชุม คุณแม่ได้พูดทั้งน้ำตา ซึ่งก็ยังมึนงงคิดว่าคิดถูกหรือไม่ที่ตัดสินใจแบบนี้โดยการไม่ผ่าตัดและและมีการรักษาแบบอื่นหรือไม่ที่ให้น้องไม่ทรมาน ทางทีมจึงได้บอกกับคุณแม่ว่า “สิ่งที่เลือกไม่มีสิ่งไหนถูกหรือผิดขึ้นอยู่กับความตัดสินใจของครอบครัวและความพร้อมในด้านต่าง ๆ แต่หากตัดสินใจไม่ผ่าตัดการรักษาต่อจากนี้ก็จะเป็นการรักษาตามอาการ” ซึ่งทางทีมแพทย์ก็ได้อธิบายรายละเอียดเพื่อให้ข้อมูลมากที่สุดในการตัดสินใจซึ่งก็ได้ข้อสรุปว่าครอบครัวจะรักษาตามอาการ หากผู้ป่วยมีอาการหนักจะไม่ใส่ท่อช่วยหายใจ ไม่มีการปั๊มหัวใจ จะรักษาให้มีการเจ็บตัวน้อยที่สุดไม่ให้ผู้ป่วยทรมาน หลังจากการพูดคุยคุณแม่มีสีหน้าที่ดีขึ้นความกังวลลดลง ได้พูดว่า “รู้สึกดีที่มีคนเข้าใจไม่มองว่าเป็นความผิดที่ตัดสินใจอย่างนี้” ฉันให้กำลังใจและแสดงท่าทีที่เข้าใจ และฉันก็ได้รับรู้ว่าคุณแม่รู้สึกอุ่นใจที่มีคนเข้าใจ

คืนนั้นเรื่องที่ไม่คาดคิดก็ได้เกิดขึ้นอีกครั้ง ฉันได้รับโทรศัพท์จากคุณแม่ “อยู่ดี ๆ น้องนอน ๆ อยู่ก็อาเจียนเป็นเลือดออกมาเต็มเลย ตอนนี้อยู่หมอกำลังช่วยเหลือนอยู่ หมอหันมาถามว่าจะใส่ท่อช่วยหายใจหรือไม่ น้องดูเหนื่อยและซึมมาก จะตอบหมอว่าอย่างไรดี ตอนนี้อยู่ใครไม่ออกเลย” แม่เสียงสั่นเครือ ฉันยอมรับว่าตกใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ก็ตั้งสติพูดกับคุณแม่ว่า “สิ่งที่บอกที่อยากให้น้องไม่เจ็บปวดทรมานยังต้องการแบบนี้อยู่นะ คิดว่าหากใส่ท่อจะทำให้น้องเจ็บมากขึ้นหรือเปล่า แต่หากยังไม่แน่ใจลองคุยกับคุณพ่อน้องก่อนดีมั้ยคะ” คุณแม่จึงบอกกับฉันว่า “เข้าใจแล้ว ขอขอบคุณมาก ๆ สำหรับคำแนะนำ เดี่ยวจะโทรหาพ่อน้องเพื่อตัดสินใจร่วมกันอีกที”

หลังจากวางสายฉันค่อนข้างเป็นห่วง นอนไม่หลับ ไม่รู้ว่าน้องจะเป็นอย่างไรบ้าง แต่คิดว่าพรุ่งนี้ตอนเช้าจะรีบขึ้นไปหอน้องเพื่อติดตามอาการ โดยตอนเช้าที่ขึ้นไปก็พบว่าน้องได้จากไปอย่างสงบแล้วจากการสอบถามคุณพยาบาลได้แจ้งว่าเมื่อคืนทั้งคุณพ่อคุณแม่ตัดสินใจไม่ใส่ท่อช่วยหายใจ ใส่แค่เครื่องออกซิเจนแรงดันสูงและให้ยามอร์ฟินเพื่อให้น้องสุขสบาย โดยคุณพ่อและคุณแม่ได้อยู่ด้วยกันกับน้องตลอดในช่วงเวลาสุดท้าย

ฉันได้เข้าไปพูดคุยกับคุณแม่และแสดงความเสียใจ คุณแม่สวมกอดฉัน “ขอบคุณและขอโทษที่รบกวนเมื่อคืน” ทั้ง ๆ ที่มีน้ำตาแต่คุณแม่ก็บอกอีกว่า “ค่อนข้างใจหายที่ทุกอย่างผ่านไปอย่างรวดเร็วแต่น้องจากไปแบบไม่ทรมาน กลับไปแบบนอนยิ้ม ก็รู้สึกดีที่เขาได้ไปอยู่กับพระเจ้าแล้ว” ฉันฟังเช่นนั้นก็รู้สึกเข้าใจและเสียใจไปพร้อม ๆ กัน และคุณพ่อก็ได้พูดคุยกับฉันว่า “ขอบคุณสำหรับทุกสิ่งทุกอย่างที่และขอบคุณทีมมากจริง ๆ” พูดไปคุณพ่อก็ร้องไห้ไปด้วย ซึ่งฉันไม่เคยได้เห็นเลย

หลังจากจัดการทุกอย่างเรียบร้อยและกำลังจะเดินทางกลับบ้านไปประกอบพิธี คุณแม่เล่าว่าขณะอยู่กับน้องในช่วงเวลาสุดท้ายญาติเพียงอื่นก็พูดให้ได้ยินว่า “ไม่น่าปล่อยไปอย่างนี้เลยน่าจะรักษาให้เต็มที่ไป” พ่อทั้งคู่ได้ฟังก็บอกว่า “ไม่ได้เสียใจแต่เข้าใจความหวังดีของเขา แต่ก็มองว่าไม่ว่าจะไปต่อหรือพอแค่นี้ก็รู้สึกว่าการครอบครัวของเราทำกันมาเต็มที่แล้ว เมื่อน้องเจ็บป่วยก็ไม่ได้มีเงินนอนใจรีบพามาโรงพยาบาล มีครอบครัวที่พอจะช่วยเหลือ ให้กำลังใจ เข้าใจ ยอมรับการตัดสินใจแค่นี้ก็เพียงพอแล้ว” พอฉันได้ฟังอย่างนั้นก็รู้สึกเศร้าใจในความคิดคนอื่นแต่ก็ชื่นชมในความเข้มแข็งของครอบครัวนี้

หลังจากนั้นฉันยังติดตามครอบครัวนี้อยู่ ซึ่งคุณแม่ก็บอกว่างานพิธีผ่านไปได้ด้วยดี มีญาติมาร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก ทุกคนระลึกถึงน้องโดยเฉพาะพี่ชายทั้งสองคนที่คิดถึง คอยไปทีหลุมฝังศพพร้อมกับคุณแม่เพื่อไปปลูกต้นไม้ รดน้ำต้นไม้ ดูแลรอบหลุมฝังศพให้ดังตาม คุณพ่อถึงแม้จะมีความเศร้าให้เห็นอยู่บ้างแต่ก็ดูเข้มแข็งทำงานหลายอย่างเพื่อจะได้มีเงินใช้จ่ายและพาลูก ๆ ไปเที่ยว ส่วนตัวคุณแม่ก็นั่งเศร้าและคิดถึงน้องอยู่บ้าง อาการป่วยก็ไม่ได้รู้สึกว่าย่ำแย่ลงได้กินยาตามที่หมอสั่ง และน้องมาเข้าฝันยิ้มแย้ม หัวเราะมีความสุขดี ก็ทำให้รู้สึกว่าคุณแม่เจ็บปวดที่ผ่านมานั้นลดน้อยลงไปเลย

ส่วนฉันจากการที่ได้ดูแลน้องและครอบครัวนี้มาตลอด แต่เมื่อวันและเวลาผ่านไป พอได้มีความเข้าใจและรู้สึกว่าการครอบครัวนี้ไว้ใจเรา ความกังวลใจต่าง ๆ ก็หายไปหมดเลยทีเดียว และการยอมรับการตัดสินใจในเรื่องนี้มันไม่ได้เป็นเรื่องที่ถูกหรือผิดไปทั้งหมด ทุกอย่างขึ้นอยู่กับบริบทความพร้อมและความสามารถของแต่ละครอบครัว ไม่ว่าจะไปต่อหรือพอแค่นี้ หากเรายอมรับและเข้าใจก็ผ่านเรื่องราวต่าง ๆ ไปได้ด้วยดีทั้งครอบครัวผู้ป่วยและตัวฉันเอง

